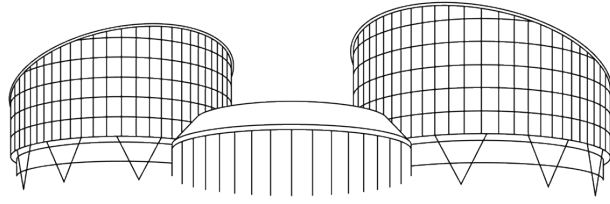

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2013. Prezenta traducere a fost realizată cu sprijinul Fondului Fiduciar pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Ea nu obligă în niciun fel Curtea. Pentru mai multe informații, a se vedea referințele cu privire la drepturile de autor de la sfârșitul acestui document.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

FOSTA SECȚIE CINCI

CAUZA GAS ȘI DUBOIS c. FRANȚEI

(Cererea nr. 25951/07)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

15 martie 2012

*Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție.
Aceasta poate suferi modificări de formă.*

În cauza Gas și Dubois c. Franței,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (fosta secție cinci), reunită într-o Cameră compusă din:

Dean Spielmann, *Președinte*,

Jean-Paul Costa,

Karel Jungwiert,

Boštjan M. Zupančič,

Mark Villiger,

Isabelle Berro-Lefèvre,

Ganna Yudkivska, *judcători*,

și Claudia Westerdiek, *Grefier de Secție*,

După ce a deliberat în camera de consiliu, la 12 aprilie 2012,

Pronunță următoarea hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 25951/07) îndreptată împotriva Republicii Franceze, cerere depusă la Curte de către două cetățene franceze, dna Valérie Gas și dna Nathalie Dubois („reclamantele”), pe data de 15 iunie 2007, în temeiul articolului 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”).

2. Reclamantele au fost reprezentate de către dl C. Mérary, avocat la Paris. Guvernul francez („Guvernul”) a fost reprezentat de către agentul guvernamental, dna E. Belliard, șefa departamentului pentru afaceri juridice din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantele au pretins, în special, că au fost discriminate față de cuplurile heterosexuale din pricina lipsei, în Franța, a vreunei proceduri juridice ce le-ar permite cuplurilor de același sex să aibă acces la adopția de către al doilea părinte. Invocând art. 14 în conjuncție cu art. 8 reclamantele au pretins că au suferit un tratament discriminatoriu bazat pe orientarea lor sexuală, încălcându-li-se dreptul la viața privată și de familie.

4. Printr-o decizie din 31 august 2010, Curtea a declarat cererea admisibilă. La 30 noiembrie 2010, camera a decis să țină o audiere pe fondul cauzei.

5. Atât reclamantele cât și Guvernul au depus observații scrise complementare (art. 59 § 1 din Regulamentul Curții). Observații scrise au fost depuse și de Federația Internațională pentru Drepturile Omului (FIDH), de Comisia Internațională a Juriștilor (ICJ), precum și de European Region of the International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA-Europe), British Association for Adoption and Fostering (BAAF) și Network of European LGBT Families Associations (NELFA) cărora Președintele Curții le-a permis să intervină. Părțile au răspuns la aceste observații (art. 44 § 6 din regulamentul). Organizațiile în cauză au fost autorizate să ia parte și la procedura orală.

6. La 12 aprilie 2011 a avut loc la Palatul Drepturilor Omului din Strasbourg, o audiere publică (art. 59 § 3 din regulamentul).

S-au prezentat în fața Curții:

(a) *pentru Guvern*

Dna A.-F. TISSIER, șefa secției pentru drepturile omului, departamentul afacerilor juridice din cadrul Ministerului afacerilor Externe, *co-agent*,
Dl J.-C. GRACIA, secretariatul general al Ministerului Justiției, *consultant*,
Dna C. BLANC, departamentul afacerilor civile, Ministerul Justiției,
Dna M.-A. RECHER LAMBEY, secretariatul general al Ministerului Justiției,
Dna A. TALBOT, secretariatul general al Ministerului Justiției,
Dna M. SCHULTZ, direcția generală pentru Coeziune socială de pe lângă Ministerul Afacerilor Sociale și Ministerul Solidarității și Coeziunii Sociale,
Dna J. SPITERI, departamentul Afacerilor financiare, juridice și serviciilor din cadrul Ministerului Muncii, Angajării și Sănătății,
Dna E. TOPIN, departamentul Afacerilor juridice din cadrul Ministerului Afacerilor Externe și Europene, *consultanți*;

(b) *pentru reclamanți*

Dl C. MÉCARY, avocat,
Dl Y. STREIFF, avocat, *reprezentant*,
Dl T. BOUZENOUNE, *cconsultant*;

(c) *pentru terțele părți interveniente*

Prof. R. WINTEMUTE, profesor în domeniul drepturilor omului, King's College, Londra, *consultant*,

în numele Federației Internaționale pentru Drepturile Omului (FIDH), Comisiei Internaționale a Juriștilor (ICJ), a „European Region of the International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association” (ILGA-Europe), a „British Association for Adoption and Fostering” (BAAF) și a „Network of European LGBT Families Associations” (NELFA).

7. Curtea a audiat declarațiile domnului Mécary, doamnei Tissier și profesorului Wintemute, precum și răspunsurile domnului Mécary și doamnei Tissier la întrebările judecătorilor.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

8. Reclamantele s-au născut în 1961 și 1965 și locuiesc la Clamart.

9. Doamna Valérie Gas („prima reclamantă”) se află în concubinaj cu Doamna Nathalie Dubois („a doua reclamantă”) din 1989. La 21 septembrie 2000, Doamna Nathalie Dubois a născut în Franța o fată, A., concepută în Belgia prin metoda reproducerii umane asistate cu terț donator anonim. A. nu are o filiație stabilită față de tată, care este un donator anonim în conformitate cu dreptul belgian, și a locuit de la naștere la domiciliul comun al reclamantelor. La 22 septembrie 2000 numele acesteia a fost înscris în registrul de naștere, deces și căsătorie din Clamart. Ea a fost recunoscută oficial de mama sa la 9 octombrie 2000.

10. Reclamantele au încheiat un pact civil de solidaritate, înregistrat la data de 15 aprilie 2002 de grefa tribunalului de instanță din Vanves.

11. La 3 martie 2006, prima reclamantă a depus în fața tribunal de grande instance din Nanterre o cerere de adopție simplă a fiicei partenerei sale, cu consimțământul expres al acesteia constatat pe cale notarială.

12. La 12 aprilie 2006, procurorul Republicii s-a opus cererii primei reclamante în baza art. 365 din Codul Civil (a se vedea paragraful 19 mai jos).

13. Într-o hotărâre din 4 iulie 2006, tribunal de grande instance a constatat că toate condițiile legale de adopție au fost îndeplinite și că se demonstrase că cele două doamne se ocupau în mod activ împreună de copil, având grijă de el și dându-i afecțiune. Cu toate acestea instanța a respins cererea pe motiv că adopția solicitată ar fi avut consecințe legale contrare intenției reclamantelor și interesului copilului, ca rezultat al transferului răspunderii părintești asupra părintelui adoptiv privând astfel mama biologică de propriile drepturi asupra copilului.

14. Prima reclamantă a atacat această decizie la Curtea de Apel, a doua reclamantă intervenind în procedură din proprie inițiativă.

În fața Curții de Apel din Versailles, reclamantele și-au reafirmat dorința de a stabili, pe calea adopției, un cadru juridic securizat pentru copil care să reflecte realitatea socială a acestuia. Reclamantele au susținut că pierderea responsabilității parentale în cazul mamei copilului putea fi remediată printr-o delegare totală sau parțială a acestei responsabilități, afirmând că alte state europene autorizează adopțiile ce stabilesc legături de natură juridică între persoane de același sex.

15. Printr-o hotărâre din 21 decembrie 2006, Curtea de Apel a confirmat respingerea cererii.

La fel ca și tribunalul de primă instanță, Curtea de Apel a constatat că toate condițiile legale de adopție au fost îndeplinite și că se demonstrase că prima reclamantă participa în mod activ la asigurarea bunăstării afective și materiale a copilului. Curtea de Apel a respins totuși cererea pe motiv că adopția solicitată ar fi fost contrară intereselor copilului, din moment ce reclamantele nu puteau beneficia de un partaj de autoritate părintească prevăzut de art. 365 din Codul Civil în caz de adopție înfăptuită de soțul sau soția părintelui biologic, adopția astfel privând-o pe Doamna Dubois de toate drepturile asupra copilului său. Curtea a considerat, prin urmare, că o eventuală simplă delegare ulterioară a exercitării acestei responsabilități nu ar fi fost suficientă pentru eliminarea riscurilor pentru copil rezultând din pierderea răspunderii părintești a mamei sale.

16. La 21 februarie 2007, reclamantele au depus recurs la Curtea de Casație, însă nu au continuat procedura inițiată. La 20 septembrie 2007, Președintele Curții de Casație a declarat recursul inadmisibil.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNĂ PERTINENTĂ

A. Adopția

17. Există două tipuri de adopție recunoscute de dreptul francez: adopția totală și adopția simplă.

1. *Adopția totală*

18. Adopția totală poate fi pronunțată doar atunci când copilul este minor și poate fi solicitată de un cuplu căsătorit sau de o persoană singură. Ea creează o legătură legală părinte-copil care o înlocuiește pe cea de origine (dacă aceasta există). Copilul ia numele de familie al părintelui adoptiv. Se întocmește un certificat de naștere nou și adopția este irevocabilă (art. 355 și următoarele din Codul Civil).

2. *Adopția simplă*

19. Spre deosebire de adopția totală, adopția simplă nu rupe legăturile dintre copil și familia sa de origine, ci creează o relație părinte-copil suplimentară (art. 360 și următoarele din Codul Civil). Ea poate fi înfăptuită la orice vârstă a copilului spre adopție, inclusiv la majorat. Numele de familie al părintelui adoptiv este adăugat la cel al persoanei adoptate. Aceasta din urmă păstrează unele drepturi la moștenire în familia de origine și capătă drepturi vis-a-vis de părintele adoptiv. Adopția simplă creează obligații reciproce între persoana care adoptă și persoana adoptată, în special o obligație de întreținere. Părinții biologici sunt obligați să întrețină financiar persoana adoptată doar dacă părintele adoptiv nu e în stare să o facă.

Dacă persoana adoptată este minoră, adopția simplă are ca efect transferul tuturor drepturilor de răspundere părintească de la părintele biologic al copilului la părintele adoptiv. Legislația prevede o singură excepție la această regulă, și anume atunci când adopția este înfăptuită de soția sau soțul părintelui biologic al copilului adoptat. În acest caz, soțul și soția partajează aceeași răspundere părintească. Astfel:

Articolul 365 din Codul Civil

“Toate drepturile legate de răspunderea părintească îi revin doar părintelui adoptiv, inclusiv dreptul de a consimți la căsătoria persoanei adoptate, exceptând cazul în care părintele adoptiv este căsătorit cu mama sau tatăl persoanei adoptate. În acest caz, părintele adoptiv împreună cu soțul sau soția au o responsabilitate părintească comună, însă soția sau soțul continuă să exercite această răspundere de unul/una singur(ă) până când cuplul formulează o declarație comună de partajare a răspunderii părintești în fața tribunal de grande instance. ...”

Spre deosebire de adopția totală, adopția simplă poate fi revocată la cererea persoanei care adoptă, a persoanei adoptate, sau, atunci când aceasta este minoră, a procurorului.

Cât privește minorii, adopția simplă vizează, în mare parte, remedierea deficiențelor părintelui sau părinților biologici. În practică, majoritatea cazurilor de adopție totală sunt adopții internaționale, în timp ce marea majoritate a adopțiilor simple pronunțate într-un cadru familial vizează persoane ce au atins vârsta majoratului, fiind, de cele mai dese ori, legate de moștenire.

B. Răspunderea părintească

20. Răspunderea părintească reprezintă totalitatea drepturilor și responsabilităților părinților față de copilul lor minor. Ea vizează protecția „sănătății, securității și moravurilor copiilor, cu scopul de a asigura educația și dezvoltarea acestora” (art. 371-1 din Codul Civil). În principiu, odată ce legătura parentală a fost stabilită, părinții copilului minor capătă, în mod automat, răspundere părintească, care poate fi retrasă doar în baza unor motive serioase. Răspunderea părintească ia sfârșit atunci când copilul atinge vârsta majoratului, în mod normal la optsprezece ani. Există o deosebire între răspunderea părintească și exercitarea răspunderii părintești. Aceasta din urmă poate fi încredințată doar unui singur părinte din motive ce țin de interesele copilului. Părintele căruia nu i-a fost încredințată exercitarea răspunderii părintești păstrează dreptul și obligația de a supraveghea întreținerea și educația copiilor săi. El sau ea trebuie să fie informat despre deciziile importante legate de viața lor și nu poate fi lipsit de drepturi de contact și dreptul la vizite fără motive întemeiate.

21. Este posibilă delegarea răspunderii părintești unei terțe părți (art. 376 și următoarele din Codul Civil). Din momentul intrării în vigoare a Legii din 4 martie 2002 cu privire la răspunderea părintească, art. 377 din Codul Civil, care reglementează delegarea „clasică” a răspunderii părintești, prevede că, în anumite circumstanțe, unul sau ambii părinți pot sesiza judecătorul afacerilor familiale în vederea delegării răspunderii părintești unei terțe părți (o persoană fizică, o instituție agreată sau serviciile de asistență socială pentru copii ale département în cauză). Delegarea răspunderii nu este permanentă și nu cuprinde dreptul de consimțire la adopție. În acest context, răspunderea părintească poate fi transferată în totalitate sau parțial: părinții rămân în continuare titularii răspunderii părintești, însă exercitarea acesteia îi este încredințată unei terțe părți.

22. În cadrul procedurii delegării clasice, Legea din 4 martie 2002 a introdus o opțiune mai flexibilă bazată pe partajarea răspunderii părintești (art. 377-1 din Codul Civil). Ordinul delegării răspunderii părintești poate stipula, „în interesele educării copilului”, că unul sau ambii părinți partajează exercitarea răspunderii lor părintești în totalitate sau parțial cu terța parte, fără a fi lipsiți de o răspundere partajată. Această măsură permite reglementarea relației dintre adult și copil, cuplul separat și terțele părți, fie că e vorba de bunici, părinți vitregi sau concubini. Fiecare părinte rămâne a fi titularul răspunderii

părintești și continuă să o exercite. Delegarea răspunderii nu implică schimbarea numelui de familie sau stabilirea relației oficiale părinte-copil; este temporară și nu mai are efect odată cu atingerea vârstei de majorat a copilului.

C. Căsătoria și pactul civil de solidaritate

23. În Franța, persoanele homosexuale nu au dreptul la căsătorie (art. 44 din Codul Civil). Acest principiu a fost reafirmat de Curtea de Casație, care, într-o hotărâre din 13 martie 2007, a reiterat că „în dreptul francez, căsătorie este o uniune dintre o femeie și un bărbat”.

24. Pactul civil de solidaritate este definit în art. 515-1 din Codul Civil ca fiind „un contract încheiat între două persoane fizice, majore, de sex diferit sau de același sex, pentru a-și organiza viața lor împreună”. Pactul civil de solidaritate implică o serie de obligații, inclusiv obligația de a menține o viață de cuplu și de a oferi unul altuia ajutor material și altfel de sprijin reciproc.

Pactul civil de solidaritate conferă, de asemenea, anumite drepturi părților, numărul cărora a crescut odată cu intrarea în vigoare la 1 ianuarie 2007 a Legii din 23 iunie 2006 cu privire la reforma succesiunilor și liberalităților. Partenerii formează astfel o unitate fiscală; ei sunt, de asemenea, tratați ca și cuplurile căsătorite în cazul exercitării anumitor drepturi, și anume legate de asigurarea de sănătate și maternitate precum și asigurarea de deces. Totuși anumite efecte ale căsătoriei nu se aplică în cazul pactului civil de solidaritate. Între altele, legea nu permite crearea unei legături de rudenie sau moștenire între parteneri. Și anume, dizolvarea pactului civil de solidaritate nu se supune procedurii judiciare de divorț, ci pur și simplu are loc în baza unei declarații comune a partenerilor sau a unei decizii unilaterale a unuia din ei prezentată celuilalt (art. 515-7 din Codul Civil). În plus, pactul civil de solidaritate nu are nicio incidență asupra prevederilor din Codul Civil legate de filiația adoptivă și răspunderea părintească.

D. Procrearea medical asistată

1. Procrearea medical asistată, care se referă la tehnici ce permit fertilizarea *in vitro*, transferul embrionilor și inseminarea artificială, este reglementată de art. L. 2141-1 și următoarele din Codul Sănătății Publice. În baza art. L. 2141-2 din Cod, tehnicile procreării medical asistate sunt autorizate în Franța doar în scopuri terapeutice, pentru a „remedia infertilitatea diagnosticată clinic” sau pentru „a preîntâmpina transmiterea la copil sau partener a unei boli deosebit de grave”. Ele sunt disponibile pentru cuplurile heterosexuale de vârstă reproductivă, căsătorite sau cu un justificativ de concubinaj.

26. În aceste circumstanțe, art. 311-20 din Codul Civil prevede o recunoaștere legală a paternității pentru al doilea părinte în următoarele cazuri:

„Cuplurile căsătorite sau aflate în concubinaj care, pentru a procrea, apelează la asistență medicală ce necesită implicarea unei terțe părți donatoare, trebuie să-și exprime consimțământul prealabil, de o manieră ce asigură confidențialitatea, în fața judecătorului sau a notarului care îi informează despre consecințele actului lor privind relația legală părinte-copil.

...

Acela care, după ce a consimțit la procrearea medical asistată, nu-și recunoaște copilul astfel născut, poartă răspundere *vis-a-vis* de mamă și de copil.

De asemenea, paternitatea acestuia este declarată judiciar. Acțiunea se introduce în conformitate cu prevederilor art. 328 și 331.”

E. Jurisprudența

1. Cu privire la refuzul cererilor de adopție simplă a copilului minor de către partenerul unei persoane cu care a încheiat un pact civil de solidaritate

27. Curtea de Casație a pronunțat o serie de hotărâri la acest subiect. Primele două hotărâri, pronunțate la 20 februarie 2007, vizau cauze ale unor cupluri de lesbiene aflate în parteneriat civil și care aveau copii ai căror unic părinte legal era mama lor biologică, filiația paternă nefiind stabilită. În ambele cazuri partenera mamei a depus cerere de adopție simplă a copiilor, cu consimțământul mamei. Una din cereri a fost acceptată de Curtea de Apel din Bourges în special pe motiv că „adopția [era] în interesele copilului”, în timp ce a doua a fost respinsă de Curtea de Apel din Paris. Făcând trimitere la art. 365 din Codul Civil, Prima Secție Civilă a Curții de Casație a casat și a anulat prima hotărâre a Curții de Apel, afirmând următoarele:

„Această adopție realiza un transfer al răspunderii părintești față de copil, privând mama biologică a acestuia, care intenționa să continue creșterea copilului, de drepturile sale. Respectiv, deși Doamna Y a consimțit la adopție, Curtea de Apel, acceptând cererea, a încălcat prevederea sus-menționată.”

Curtea de Casație a menținut a doua hotărâre a Curții de Apel, declarând următorul lucru:

„Totuși Curtea de Apel a observat corect faptul că Doamna Y..., mama copiilor, ar fi pierdut răspunderea părintească față de copiii săi în cazul adoptării lor de către Doamna X, chiar dacă doamnele trăiesc în concubinaj. Ea a notat că delegarea răspunderii părintești poate fi cerută doar în cazul unor circumstanțe speciale, care nu au fost nici stabilite, nici declarate, și că în speță delegarea sau partajarea responsabilității părintești ar fi fost, în contextul unei adopții, contradictorie de vreme ce adopția unui minor este concepută în așa fel încât să atribuie răspundere părintească exclusivă părintelui adoptiv. Prin urmare, Curtea de Apel, care, în pofida afirmațiilor contrariului, a examinat problema, a prezentat argumente legitime în favoarea deciziei sale.” (Două hotărâri ale Primei Secției Civile, 20 februarie 2007, Bulletin Civil 2007 I, numerele 70 și 71).

Curtea de Casație a reiterat ulterior această abordare:

“În primul rând, mama (sau tatăl) copilului ar fi lipsit de răspundere părintească în cazul adopției copilului, chiar dacă aceasta (acesta) este perfect apt pentru exercitarea acestei răspunderi și nici nu dorește să se lipsească de ea. În al doilea rând, art. 365 din Codul Civil prevede partajarea răspunderii părintești doar în cazul adopției copilului soției/soțului; conform legislației franceze, soții sunt persoane unite prin legăturile căsătoriei. Respectiv, Curtea de Apel, care, atunci când a pronunțat hotărârea, nu a încălcat nicio prevedere din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, a prezentat argumente legitime în favoarea deciziei sale.” (Prima Secție Civilă, 19 decembrie 2007, Bulletin Civil 2007 I, nr. 392; a se vedea de asemenea, cu efect similar, hotărârea Primei Secții Civile din 6 februarie 2008, adoptată în urma examinării apelului nr. 07-12948, nepublicată).

28. Primele două hotărâri, pronunțate la 20 februarie 2007, au fost publicate în Buletinul Informativ al Curții de Casație, pe internet și în raportul anual al Curții de Casație.

2. Delegarea răspunderii părintești

29. Într-o primă hotărâre de principiu (Curtea de Casație, Prima Secție Civilă, 24 februarie 2006, publicată în Buletin), Curtea de Casație a admis cererea unui cuplu

homosexual aflat în parteneriat civil, care a dorit să beneficieze de această opțiune. Curtea a hotărât că art. 377-1 din Codul Civil „nu interzice ca o mamă, unica titulară a răspunderii părintești, să delege în totalitate sau parțial exercitarea acestei răspunderi partenerei cu care formează un cuplu stabil și durabil, atunci când circumstanțele cer acest lucru și măsura este compatibilă cu interesele superioare ale copilului”. Ulterior, Curtea de Casație a înăsprit condițiile ce trebuie îndeplinite pentru acordarea permisiunii de a delega răspunderea părintească (Curtea de Casație, Prima Secție Civilă, 8 iulie 2010, publicat în Buletin). În timp ce condițiile stabilite rămân aceleași (e nevoie ca circumstanțele să ceară acest lucru și măsura să fie compatibilă cu interesele superioare ale copilului), Curtea de Casație le cere acum solicitanților să demonstreze că o astfel de măsură ar permite ameliorarea condițiilor de viață a copiilor și că este esențială. Această abordare restrictivă se aplică de acum în examinarea unor asemenea cazuri în fond (Paris tribunal de grande instance, 5 noiembrie 2010).

3. Decizia Consiliului Constituțional din 6 octombrie

30. Într-o cauză privind fapte similare celor din speță, reclamatele s-au plâns de o încălcare a principiului constituțional de egalitate și i-au cerut Curții de Casație să transmită o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare asupra constituționalității la Consiliul Constituțional. Curtea de Casație a satisfăcut cererea.

31. Într-o decizie din 6 octombrie 2010, Consiliul Constituțional a precizat că nu este sarcina sa să se pronunțe asupra constituționalității prevederilor legale contestate în abstracto, ci mai degrabă în lumina interpretării jurisprudențiale constante a Curții de Casație. În speță, constituționalitatea art. 365 din Codul Civil a trebuit prin urmare să fie evaluată în lumina faptului că aceasta din urmă a avut ca efect interzicerea în principiu a adopției unui copil de către partener sau concubin, în conformitate cu decizia Curții de Casație din 20 februarie 2007.

În primul rând, Consiliul Constituțional a subliniat faptul că prevederile art. 365 nu limitează libertatea cuplurilor de a trăi în parteneriat civil, la fel cum nu-i interzice părintelui biologic să-și implice partenerul sau concubinul în creșterea copilului. Cu toate acestea, Consiliul Constituțional consideră că dreptul la viața de familie garantat de Constituție nu conferă dreptul de a stabili o relație adoptivă legală dintre copil și partenerul părintelui său.

În al doilea rând, Consiliul Constituțional menționează că organul legislativ a ales în mod deliberat să rezerve opțiunea adopției simple cuplurilor căsătorite și că nu este cazul ca aceasta să înlocuiască aprecierea sa cu cea a organului legislativ.

III. TEXTE ȘI DOCUMENTE ALE CONSILIULUI EUROPEI

A. Convenția Europeană în Materia Adopției de Copii (revizuită)

32. Această Convenție a fost deschisă pentru semnare la 27 noiembrie 2008 și a intrat în vigoare la 1 septembrie 2011. Ea nu a fost semnată și nici ratificată de Franța. Cele mai importante articole din această Convenție prevăd următoarele:

„Articolul 7 – Condiții pentru adopție

1 Legislația permite adopția unui copil:

a de către două persoane de sex diferit

i care sunt căsătorite una cu cealaltă, sau
ii atunci când există o astfel de instituție, persoanele au încheiat un parteneriat înregistrat;

b de către o singură persoană.

2 Statele au posibilitatea de a extinde domeniul de aplicare a prezentei convenții la cuplurile formate din persoane de același sex care sunt căsătorite una cu cealaltă sau care au încheiat un parteneriat înregistrat. De asemenea, acestea au posibilitatea de a extinde domeniul de aplicare a prezentei convenții la cuplurile formate din persoane de sexe diferite și de același sex care trăiesc împreună într-o relație stabilă.

...

Articolul 11 – Efectele adopției

1 Prin adopție, copilul devine membru cu drepturi depline al familiei adoptatorului/adoptatorilor și are în raport cu adoptatorul/adoptatorii și familia acestuia/acestora aceleași drepturi și obligații ca și copilul adoptatorului/adoptatorilor a cărui filiație este legal stabilită. Adoptatorul/Adoptatorii își asumă responsabilitatea parentală față de copil. Adopția pune capăt legăturii juridice existente între copil și tatăl, mama și familia de origine...

2 Cu toate acestea, soțul sau partenerul, înregistrat ori nu, al adoptatorului își păstrează drepturile și obligațiile față de copilul adoptat, dacă acesta este copilul său, cu excepția cazului în care legislația nu prevede altfel.

...

4 Statele părți pot să prevadă dispoziții referitoare la alte forme de adopție, cu efecte mai puțin extinse decât cele menționate la alineatele precedente ale prezentului articol.”

B. Recomandarea Comitetului de Miniștri

33. Recomandarea CM/Rec(2010)5 a Comitetului de Miniștri pentru Statele membre privind măsurile de combatere a discriminării fondate pe orientarea sexuală sau identitatea de gen, adoptată la 31 martie 2010, recomandă, inter alia, Statelor membre:

„...“

24. În cazul în care legislația națională recunoaște parteneriatele încheiate între persoane de același sex, Statele membre ar trebui să se asigure de faptul că statutul legal al acestora precum și drepturile și obligațiile lor sunt egale cu acelea ale cuplurilor heterosexuale într-o situație comparabilă.

25. În cazul în care legislația națională nu recunoaște și nu conferă drepturi sau obligații parteneriatelor încheiate între persoane de același sex și cuplurilor necăsătorite, Statele membre sunt invitate să ia în considerare posibilitatea de a furniza, fără nicio discriminare, inclusiv față de cuplurile de sexe diferite, cuplurilor de același sex măsuri juridice sau altfel de mijloace în vederea abordării problemelor practice legate de realitatea socială în care trăiesc.”

ÎN DREPT

34. Reclamantele afirmă că au fost supuse unui tratament discriminatoriu bazat pe orientarea lor sexuală, fiindu-le încălcat dreptul la respectarea vieții private și de familie. Ele invocă art. 14 din Convenție în conjuncție cu art. 8. Aceste două articole prevăd următoarele:

Articolul 8

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acesta este prevăzut de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora.”

Articolul 14

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

I. ASUPRA EXCEPȚIEI PRELIMINARE A GUVERNULUI

35. Guvernul reiterează, cu titlu principal, că art. 8 din Convenție nu este aplicabil în speță. Reluând argumentele care au fost deja prezentate în cadrul examinării admisibilității cererii, Guvernul face referință la jurisprudența Curții potrivit căreia în cauza de față, este vorba despre evaluarea în concreto a existenței unei vieți familiale, care nu se limitează la cadrul juridic al căsătoriei. Totuși, Guvernul a subliniat că potrivit jurisprudenței constante a Curții, art. 8 nu garantează niciun drept de adopție sau stabilire a unei afiliații dintre adult și copilul cu care trăiește în aceeași familie, cu atât mai puțin vreun drept asupra copilului. Or, de vreme ce Convenția nu se referă la dreptul la adopție, Guvernul consideră că reclamantele nu se pot plânge de discriminare în sensul beneficiarii de un asemenea drept deoarece art. 14 din Convenție nu are o existență independentă.

36. Reclamantele se referă la argumentele expuse în cadrul examinării admisibilității cauzei.

37. Curtea constată că reclamantele se bazează pe art. 14 în conjuncție cu art. 8 din Convenție și că ultimul nu garantează nici dreptul la fondarea unei familii, nici dreptul la adopție (a se vedea *E.B. c. Franței* [GC], nr. 43546/02, § 41, 22 ianuarie 2008). Părțile nu au contestat acest lucru. Cu toate acestea, Curtea nu poate decât să constate că în urma examinării cauzei specifice a reclamantelor reiese că acestea duc o „viață de familie” în sensul art. 8 din Convenție. În plus, orientarea sexuală ține de sfera personală protejată de art. 8 din Convenție. Rezultă că faptele cauzei fac parte „din domeniul” cel puțin al unui articol din Convenție, care poate fi completat cu art. 14, invocat în speță.

38. În acest sens, Curtea face trimitere la decizia sa din 31 august 2010 cu privire la admisibilitatea cererii, în care a stabilit că art. 14 în conjuncție cu art. 8 este aplicabil în speță.

39. În consecință, Curtea respinge excepția preliminară a Guvernului și continuă examinarea fondului cererii.

II. CU PRIVIRE LA FOND

A. Susținerile părților

1. Reclamantele

40. Reclamantele se plâng de respingerea cererii primei reclamante în vederea adopției fiicei partenerei sale. Ele susțin că motivul invocat al refuzului, și anume consecințele legale ale unei asemenea adopții, care ar lipsi-o pe mama copilului de răspundere părintească, în mod cert exclud adopția doar pentru cuplurile de același sex, care - spre deosebire de cuplurile de sex diferit - nu se pot căsători și, respectiv, nu pot beneficia de avantajele prevăzute de art. 365 din Codul Civil. Ele consideră că refuzul de a-i permite primei reclamante să realizeze o adopție simplă a A. din motive de principiu, a încălcat dreptul lor la respectarea vieții private și de familie de o manieră discriminatorie.

41. Reclamantele au subliniat că A. a fost concepută în Belgia pe calea inseminării artificiale cu un donator anonim. Deși A. a fost crescută de la naștere de ambele femei, pe plan juridic, A. nu are decât un singur părinte și anume a doua reclamantă. Aceasta din urmă a trecut-o pe A. pe numele ei, exercită de una singură răspunderea părintească, și îi va lăsa moștenire bunurile sale la moartea sa. În schimb prima reclamantă, din punct de vedere juridic, nu are nicio obligație sau drept față de copil. Reclamantele afirmă că au vrut să remedieze această situație depunând cerere de adopție simplă, care ar fi creat o relație legală părinte-copil în plus la relația deja existentă. Astfel, A. ar fi avut, juridic, doi părinți și respectiv o siguranță legală, ceea ce le-au refuzat instanțele naționale.

42. În consecință, reclamantele susțin că au făcut obiectul unei discriminări bazate pe orientare sexuală, de vreme ce autoritățile franceze nu permit cuplurilor de același sex, însă nu și cuplurilor căsătorite, să obțină un ordin de adopție simplă. Ele subliniază că, pentru cuplurile homosexuale, căsătoria rămâne a fi interzisă în Franța, după cum a arătat Curtea de Casație într-o hotărâre pronunțată la 13 martie 2007.

Această diferență de tratament discriminatorie se aplică, de asemenea, și între cuplurile de același sex care trăiesc în concubinaj sau care au încheiat un pact civil de solidaritate și cuplurile heterosexuale care sunt în aceeași situație, deoarece acestea din urmă se pot sustrage de la cerințele stricte ale art. 365 din Codul Civil căsătorindu-se, o opțiune imposibilă pentru cuplurile de același sex. Reclamantele amintesc că, în cauza de față, nu cer dreptul la căsătorie, ci subliniază neutralitatea doar aparentă a dispozițiilor din Codul Civil, ce creează o discriminare indirectă.

43. În cadrul audierii, pentru a demonstra afirmațiile lor, reclamantele au comparat situația lui A. cu cea a unui alt copil, A.D. Aceasta din urmă a fost concepută prin inseminare artificială cu un donator anonim de către o femeie ce trăia în concubinaj cu un bărbat, Domnul D. Or, deși situațiile lui A. și lui A.D. sunt comparabile în tot, statutul lor juridic diferă, deoarece în virtutea art. 311-20 din Codul Civil Domnul D. este tatăl legal al copilului, fără măcar a fi nevoit să depună cerere de adopție simplă (a se vedea paragraf 26 de mai sus). Prin urmare, fie că e vorba de viața de zi cu zi (înscrierea școlară și monitorizarea progresului copilului la școală) sau de circumstanțe mai grave (accidente de circulație), A. poate fi însoțită doar de mama ei, în timp ce A.D. poate fi luată sub răspunderea Domnului D. În plus, în cazul decesului mamei biologice, A. devine orfană și poate fi plasată în grija unui tutore sau a unei familii de plasament, în timp ce custodia

lui A.D. ar fi încredințată tatălui său legal. Reclamantele deduc din acest lucru că legislația franceză cu privire la adopția simplă și inseminarea cu donator anonim împiedică crearea unei filiații adoptive legale între A. și prima reclamantă, ceea ce ar fi fost posibil dacă aceasta din urmă ar fi fost bărbat. Deși reclamantele subliniază că nu intenționează să conteste dispozițiile legislației franceze privind accesul la inseminarea artificială cu donator anonim, acestea susțin că există o diferență de tratament juridic în dependență de faptul dacă cuplurile ce cresc copii sunt formate din două femei ce trăiesc în concubinaj sau au încheiat un pact civil de solidaritate, sau dintr-o femeie și un bărbat concubini sau parteneri civili.

44. În calitate de un alt exemplu, reclamantele evocă scenariul conform căruia Domnul D. decedează iar mama lui A.D. întâlnește un alt bărbat, Domnul N., cu care decide să trăiască în concubinaj sau să se căsătorească. Domnul N. ar putea solicita adopția simplă a lui A.D., lucru pe care nu l-ar putea face prima reclamantă.

45. Există deci o diferență de tratament între situația a două femei ce trăiesc în concubinaj sau parteneriat de solidaritate, care nu pot să se căsătorească, și situația unei femei și a unui bărbat care, dacă aceștia se căsătoresc, îi permite soțului mamei să solicite adopția simplă a copilului cu o partajare automată a răspunderii părintești.

46. Or, în opinia reclamantelor, această diferență de tratament nu urmărește niciun scop legitim. În orice caz, în interesele superioare ale copilului, acesta ar trebui să beneficieze de protecția juridică a ambilor părinți și nu doar a unuia. În plus, potrivit reclamantelor, delegarea partajată a răspunderii părintești (pe care acestea nu au solicitat-o instanțelor naționale) este insuficientă. Aceasta se referă doar la răspunderea părintească, este temporară și nu este ușor acordată de către instanțele naționale începând cu 8 iulie 2010 (a se vedea paragraf 29 de mai sus). Ele subliniază că cea mai bună protecție a intereselor copilului este asigurată de adopția simplă, și nu de partajarea răspunderii părintești.

47. Reclamantele au concluzionat că refuzul cererii de adopție simplă constituie o discriminare în același timp directă și indirectă bazată pe orientarea sexuală și o încălcare a Convenției. În opinia lor, guvernul francez ar trebui să propună efectuarea unor modificări legislative pentru a pune capăt acestei discriminări.

2. Guvernul

48. Mai întâi, Guvernul face o recapitulare a regulilor de adopție și delegare a răspunderii părintești conform legislației franceze, precum și a fundamentelor acestora (a se vedea paragrafele 17-22 de mai sus). Privind cauza de față, Guvernul a notat în cadrul audierii că reclamantele nu au depus o cerere de delegare a răspunderii părintești de tip partajat, deși aceasta poate fi justificată de circumstanțe (de exemplu, atunci când a doua reclamantă pleacă într-o călătorie).

49. În continuare, Guvernul consideră că nu reiese nicio discriminare obiectivă din prevederile art. 365 din Codul Civil, deoarece această dispoziție se aplică în același fel pentru toate cuplurile necăsătorite, indiferent de compunerea cuplului. Unica excepție prevăzută de articolul în cauză, aplicabilă în cazul soțului/soției, a fost introdusă de organul legislativ în scopul protecției intereselor copilului. Potrivit Guvernului, căsătoria rămâne a fi o instituție ce garantează o mai mare stabilitate a cuplului decât cea a altor tipuri de uniune. Mai mult decât atât, în cazul dizolvării căsătoriei, intervenția judecătorului afacerilor de familie este automată. Parteneriatele civile, pe de altă parte,

prezintă o mai mare suplețe atât în cazul încheierii pactelor de solidaritate, cât și în cazul desfacerii acestora, și nu comportă nicio consecință de natură familială și niciun efect în materie de filiație. Ținând cont de aceste elemente, organul legislativ a vrut deci să limiteze posibilitățile de adopție simplă pentru a-i asigura copilului un cadru stabil de îngrijire și creștere.

50. Guvernul respinge de asemenea afirmațiile reclamantelor cu privire la existența unei discriminări care a apărut indirect sau ca un efect ricoșeu ca rezultat al faptului că, în Franța, căsătoria este posibilă doar pentru cuplurile heterosexuale. Guvernul constată în acest sens că, potrivit jurisprudenței Curții, viața de familie poate să existe în afara cadrului căsătoriei, așa cum poate să existe fără vreo legătură juridică de filiație.

51. Oricum, în cazul în care Curtea ar considera că există o diferență de tratament, Guvernul este de părere că aceasta este justificată și nu constituie o discriminare, fie că e vorba de compararea situației reclamantelor cu cea a unui cuplu căsătorit sau cu cea a unui cuplu heterosexual în parteneriat civil sau concubinaj.

52. În cadrul audierii, Guvernul a subliniat în mod special că dreptul francez cu privire la relația dintre părinți și copii se bazează în totalitate pe modelul diferenței de sex. Ținând cont de această abordare, ce denotă o alegere a societății, Guvernul consideră că oferirea posibilității unui copil să aibă o filiație cu două femei sau doi bărbați este o reformă fundamentală care nu poate fi realizată decât de Parlament. Această problemă ar trebui, deci, abordată în întregime în cadrul unor dezbateri democratice și nu prin intermediul unor probleme tangențiale cum ar fi partajarea răspunderii părintești în contextul adopției simple.

3. *Terțele părți interveniente*

53. Federația Internațională a Drepturilor Omului (FIDH), Comisia Internațională a Juriștilor (CIJ), the European Region of the International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA-Europe), the British Association for Adoption and Fostering (BAAF) și the Network of European LGBT Families Associations (NELFA) au depus o intervenție comună la Curte.

54. În primul rând, organizațiile respective precizează, că există trei situații distincte în care persoanele homosexuale pot adopta copii: primul caz, o persoană necăsătorită poate solicita adopția, într-un Stat membru ce permite acest lucru (chiar dacă este o excepție), avându-se în vedere că niciun partener al acesteia nu va avea niciun drept asupra copilului adoptat (adopție individuală); al doilea caz, un membru al unui cuplu de același sex poate solicita adopția copilului partenerului său, pentru ca ambii parteneri să aibă drepturi părintești asupra copilului (adopție prin intermediul celui de-al doilea părinte); în fine, ambii membri ai unui cuplu de același sex pot solicita adopția în comun a unui copil ce nu are nicio legătură cu ei, în așa fel încât ambii parteneri să dobândească simultan drepturi părintești asupra copilului adoptat (adopție comună). În cauza *E.B. c. Franței* (citată mai sus), Curtea s-a pronunțat în favoarea unui acces egal la adopția simplă pentru orice persoană, indiferent de orientarea sexuală a acesteia. În speță, este vorba despre adopția de către al doilea părinte.

55. În 2011, zece din cele patruzeci și șapte State membre ale Consiliului Europei au autorizat adopția de către al doilea părinte, iar restul statelor prevăd și ele adoptarea unor modificări legislative în același sens. Potrivit terților intervenienți, un consens pare să se contureze din ce în ce mai mult în următorul sens: atunci când un copil este crescut de un

cuplu stabil de homosexuali, recunoașterea legală a statutului celui de-al doilea părinte consolidează bunăstarea copilului și asigură o mai bună protecție a intereselor sale.

56. În alte țări, legislația și jurisprudența urmează aceeași direcție. Astfel, adopția de către al doilea părinte este posibilă pentru cuplurile homosexuale în treisprezece provincii din Canada, în cel puțin șaisprezece din cele cincizeci de State americane și în alte țări cum ar fi Brazilia, Uruguay, Noua Zeelandă și anumite părți din Australia.

57. Făcând referință la Convenția Națiunilor Unite asupra Drepturilor Copilului și la jurisprudența pertinentă a Curții precum și unor instanțe naționale (cum ar fi Camera Lorzilor din Marea Britanie sau Curtea Constituțională din Africa de Sud), terții intervenienți roagă Curtea să adopte aceeași abordare, care, în viziunea lor, dă prioritate protecției intereselor copilului.

B. Aprecieria Curții

1. Principii generale

58. Potrivit jurisprudenței constante a Curții, pentru ca să apară o problemă în legătură cu art. 14, trebuie să existe o diferență de tratament al persoanelor în situații vădit similare. O asemenea diferență de tratament este discriminatorie dacă nu are nicio justificare obiectivă și rezonabilă; cu alte cuvinte, dacă nu urmărește un scop legitim sau dacă nu există un raport rezonabil de proporționalitate dintre mijloacele utilizate și scopul urmărit. Prin urmare, Statele contractante se bucură de o anumită marjă de apreciere pentru a determina dacă și în ce măsură diferențele dintre situații altminteri similare justifică o diferență de tratament (a se vedea *Burden c. Regatului Unit* [GC], nr. 13378/05, § 60, ECHR 2008), inclusiv un tratament juridic diferit (a se vedea *Marckx c. Belgiei*, 13 iunie 1979, § 38, seria A nr. 31).

59. Pe de o parte, Curtea a susținut de nenumărate ori că, la fel ca diferențele bazate pe sex, diferențele bazate pe orientarea sexuală necesită motive deosebit de serioase pentru a fi justificate (a se vedea *Karner c. Austriei*, nr. 40016/98, § 37, ECHR 2003-IX; *L. și V. c. Austriei*, nr. 39392/98 și 39829/98, § 45, ECHR 2003-I; *Smith și Grady c. Regatului Unit*, nr. 33985/96 și 33986/96, § 90, ECHR 1999-VI; și *Schalk și Kopf c. Austriei*, nr. 30141/04, §§ 96 și 97, ECHR 2010).

60. Pe de altă parte, marja de apreciere, de care se bucură Statele pentru a determina dacă și în ce măsură diferențele dintre situații altminteri similare justifică diferențele de tratament, este de obicei amplă atunci când este vorba de adoptarea unor măsuri generale în materie de strategie economică sau socială (a se vedea, de exemplu, *Schalk and Kopf*, citat mai sus, § 97).

2. Aplicarea în speță a principiilor sus-menționate

61. Mai întâi de toate, Curtea constată că prezenta cauză este diferită de cauza *E.B. c. Franței* sus-menționată. Aceasta din urmă se referea la procesarea unei cereri de adopție depusă de o persoană celibatară homosexuală. În acea cauză, Curtea a reamintit că dreptul francez autorizează adopția unui copil de către un celibatar, oferind, astfel, posibilitatea adopției de către o persoană celibatară homosexuală. Ținând cont de această realitate a regimului legal intern, Curtea considerat totuși că motivele invocate de Guvern nu puteau fi calificate ca fiind deosebit de grave și convingătoare pentru a justifica refuzul de a satisface cererea reclamantei. Motivele respingerii cererii acesteia s-au bazat

deci pe orientarea sa sexuală, considerate de Curte ca fiind discriminatorii (a se vedea *E.B. c. Franței*, citat mai sus, § 94).

62. Curtea constată că situația diferă în cauza de față, unde reclamantele se plâng de respingerea cererii de adopție simplă a copilului A. Atunci când au adoptat această decizie, instanțele naționale au considerat că, deoarece adopția simplă realizează un transfer de drepturi de răspundere părintească către părintele adoptiv, aceasta nu corespunde intereselor superioare ale copilului de vreme ce mama biologică intenționează să continue să-și crească copilul. Astfel, instanțele au aplicat prevederile art. 365 din Codul Civil care reglementează exercitarea răspunderii părintești în cazul unei adopții simple. Nefiind căsătorite, reclamantele nu au putut beneficia de singura excepție prevăzută de acest articol.

63. Cât privește inseminarea artificială cu donator anonim în conformitate cu prevederile dreptului francez, Curtea constată că, fără a contesta condițiile accesului la acest mijloc de procreare, reclamantele critică consecințele legale și afirmă existența unei diferențe nejustificate de tratament (paragraf 43 citat mai sus în fine). Or, Curtea observă mai întâi că reclamantele nu au contestat legislația în cauză în fața jurisdicțiilor naționale. În special, Curtea notează că, în timp ce legislația franceză prevede că inseminarea artificială cu donator anonim este disponibilă doar pentru cuplurile heterosexuale, aceasta prevede de asemenea că acest lucru trebuie să se facă doar în scopuri terapeutice, și anume pentru a remedia infertilitatea diagnosticată clinic sau pentru a preîntâmpina transmiterea unei boli deosebit de grave (a se vedea paragrafele 25 și 26 sus-menționate). Rezultă că, în principiu, inseminarea artificială cu donator anonim în Franța nu este autorizată decât pentru cuplurile heterosexuale infertile, situație ce nu este comparabilă cu cea a reclamantelor. Prin urmare, în opinia Curții, reclamantele nu pot fi considerate ca fiind victimele unei diferențe de tratament ce rezultă din legislația franceză în acest sens. Curtea constată de asemenea că prevederile în cauză nu permit crearea unei relații adoptive legale pe care reclamantele o revendică.

64. Reclamantele susțin că refuzul jurisdicțiilor franceze de a pronunța adopția simplă a A. de către prima reclamantă a încălcat dreptul lor la viața privată și de familie de o manieră discriminatorie. Ele afirmă că, în calitate de cuplu homosexual, au fost tratate diferit în mod nejustificat față de cuplurile heterosexuale, căsătorite sau nu.

65. Curtea consideră ca fiind mai întâi necesară examinarea situației legale a reclamantelor comparativ cu cea a cuplurilor căsătorite. Ea constată că art. 365 din Codul Civil prevede partajarea răspunderii părintești în cazurile în care părintele adoptiv este soțul/soția părintelui biologic. Reclamantele nu pot beneficia de această posibilitate de vreme ce nu au dreptul să se căsătorească conform dreptului francez.

66. Curtea reamintește de la bun început că a enunțat deja, în cadrul examinării cauzei *Schalk și Kopf*, citate mai sus, că art. 12 din Convenție nu impune guvernelor Statelor contractante o obligație de a autoriza căsătoria pentru cuplurile de același sex (a se vedea *Schalk și Kopf*, citat mai sus, §§ 49 la 64). În egală măsură, dreptul la căsătorie pentru cuplurile homosexuale nu poate fi dedus din art. 14 în conjuncție cu art. 8 (ibid., § 101). De asemenea, Curtea a considerat că, atunci când un Stat decide să ofere cuplurilor homosexuale un alt mod de recunoaștere juridică, acestea beneficiază de o anumită marjă de apreciere privind natura exactă a statutului pe care îl conferă (ibid., § 108).

67. Curtea observă că în speță, reclamantele precizează că nu cer accesul la căsătorie, ci pretind că, aflându-se, potrivit lor, într-o situație similară, au fost subiectul unei diferențe discriminatorii de tratament.

68. Curtea nu este convinsă de acest argument. Ea amintește, după cum a constatat deja, că instituția căsătoriei conferă un statut special celor care se angajează. Exercițarea dreptului la căsătorie este protejată de art. 12 din Convenție și relevă consecințe de ordin social, personal și legal (Burden, citat mai sus, § 63, și *Joanna Shackell c. Regatului Unit* (dec.), nr. 45851/99, 27 aprilie 2000 ; a se vedea de asemenea *Nylund c. Finlandei* (dec.), nr. 27110/95, ECHR 1999-VI, *Lindsay c. Regatului Unit* (dec.), nr. 11089/84, 11 noiembrie 1986, și *Şerife Yiğit c. Turciei* [GC], nr. 3976/05, 2 noiembrie 2010). Respectiv, în opinia Curții, nu se poate considera că, în materie de adopție de către al doilea părinte, reclamantele se află într-o situație juridică comparabilă cu cea a cuplurilor căsătorite.

69. În continuare, cu privire la cea de-a doua parte a plângerii reclamantelor, Curtea trebuie să examineze situația acestora în raport cu cea a cuplurilor heterosexuale necăsătorite. Aceste cupluri pot avea încheiat un parteneriat de solidaritate, ca în cazul reclamantelor, sau pot trăi în concubinaj. În esență, Curtea constată că oricare cuplu care se află într-o situație legală comparabilă, în urma încheierii unui parteneriat de solidaritate, este confruntat cu aceeași realitate, și anume refuzul cererii de adopție simplă (a se vedea paragrafele 19, 24 și 31 de mai sus). Prin urmare, Curtea nu constată vreo diferență de tratament bazată pe orientare sexuală.

70. Este adevărat că reclamantele de asemenea au invocat existența unei discriminări indirecte bazate pe imposibilitatea de a se căsători, în timp ce cuplurile heterosexuale pot ocoli art. 365 din Codul Civil pe această cale.

71. Cu toate acestea, în acest sens, Curtea nu poate decât să facă trimitere la constatarea precedentă (a se vedea paragrafele 66-68).

72. În fine, cu titlu subsidiar, Curtea observă că a recunoscut deja faptul că logica ce stă la baza acestei abordări a adopției, ce provoacă ruperea unei legături de filiație anterioare între persoana adoptată și părintele său biologic, este valabilă pentru minori (a se vedea, mutatis mutandis, *Emonet și Alții c. Elveției*, nr. 39051/03, § 80, 13 decembrie 2007). Ea consideră că, având în vedere contextul și scopul art. 365 din Codul Civil (a se vedea paragraful 19 de mai sus), ce reglementează exercitarea răspunderii părintești în cazul adopției simple, nu există nicio justificare, doar în baza contestării aplicării acestei dispoziții, pentru autorizarea creării unei legături duale de filiație cu A.

73. Respectiv, Curtea ajunge la concluzia că nu a existat nicio încălcare a art. 14 din Convenție în conjuncție cu art. 8.

PENTRU MOTIVELE DE MAI SUS, CURTEA

1. *Respinge*, în unanimitate, excepția preliminară a Guvernului;
2. *Hotărăște*, cu șase voturi la unu, că nu a existat o încălcare a art. 14 în conjuncție cu art. 8 din Convenție;

Redactată în limbile franceză și engleză și pronunțată în ședință publică în Palatul Drepturilor Omului, la Strasbourg, la 15 martie 2012.

Claudia Westerdiek
Grefier

Dean Spielmann
Președinte

La prezenta hotărâre sunt anexate, conform art. 45 paragraful 2 din Convenție și art. 74 paragraful 2 din Regulament, opiniile următoare:

(a) Opinia concordantă a judecătorului Costa împreună cu cea a judecătorului Spielmann;

(b) Opinia concordantă a judecătorului Spielmann împreună cu cea a judecătorului Berro-Lefèvre;

(c) Opinia disidentă a judecătorului Villiger.

D.S.
C.W.

Opiniile separate nu sunt traduse, însă se regăsesc în limbile engleză și franceză în versiunile oficiale ale hotărârii, care pot fi consultate în baza de date HUDOC a jurisprudenței Curții.

© Consiliul European/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2013.

Limbile oficiale ale Curții Europene a Drepturilor Omului sunt engleza și franceza. Prezenta traducere a fost realizată cu sprijinul Fondului Fiduciar pentru Drepturile Omului al Consiliului European (www.coe.int/humanrightstrustfund). Ea nu obligă în niciun fel Curtea, care, de altfel, nu își asumă răspunderea pentru calitatea acesteia. Traducerea poate fi descărcată din baza de date HUDOC a Curții Europene a Drepturilor Omului (<http://hudoc.echr.coe.int>) sau din oricare altă bază de date în care Curtea a făcut această traducere disponibilă. Traducerea poate fi reprodusă în scop necomercial, condiția fiind ca titlul cauzei să fie citat în întregime, împreună cu referirea la dreptul de autor menționat anterior și la Fondul Fiduciar pentru Drepturile Omului. Dacă intenționați să folosiți vreun fragment din această traducere în scop comercial, vă rugăm să contactați publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/ European Court of Human Rights, 2013

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has share it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/ Cour Européenne des Droits de l'Homme, 2013

Les langues officielles de la Cour Européenne des Droits de l'Homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>) où de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.